

“Geïndoctrineerd door politiek links!” Hoe politici reageren op protest.

Luna Staes & Ruud Wouters

Onderzoeksgroep M²P (Media, Middenveld en Politiek)

Deze onderzoeksnota is een samenvatting van Staes, L. & Wouters R. (2023). “Indoctrinated by the left!”: How politicians respond to street protest on social media. *New Media & Society*, 1-19.

<https://doi.org/10.1177/14614448231199396>

Hoe reageren politici op protest? En wie zegt wat?

Hoewel protestacties meestal in meerdere of mindere mate een bedreiging proberen te vormen voor politici—geef ons aandacht, geef ons wat ons toekomt—, biedt protest tevens een waaier aan kansen voor politici. Omdat protestacties een maatschappelijk issue in de kijker plaatsen, geeft protest politici de opportuniteit om hun politieke agenda te etaleren voor het brede publiek en zich te positioneren—of strategisch te profileren—op een bepaald protestthema. Het is door in te spelen op protest dat politici zich in de markt kunnen zetten, en misschien zelfs hun electorale kansen kunnen verhogen. Wanneer een politicus een protest steunt of belooft op politiek vlak in te grijpen, kan deze hoogstwaarschijnlijk rekenen op stemmen van het betogerspubliek bij de volgende verkiezingen. Wie tegen het protest ingaat, loopt het risico de steun van betogers en hun sympathisanten te verliezen, maar is dan weer aantrekkelijk voor die burgers die het oneens zijn met de betogers en hun eisen. Kortom, hoe politici reageren op protest is zowel van belang voor betogers als voor politici.

In deze studie onderzoeken we hoe politici reageren op protest op sociale media. Sociale media—waaronder Facebook en Twitter—vormen vandaag de dag een ideaal communicatiemiddel voor politici om los van journalisten te communiceren met het brede publiek. Maar, wat posten politici over protest? Welke communicatiestrategieën hanteren ze? Steunen politici protestacties of dienen politici betogers van harde repliek? En, wie zegt wat? Zijn er bepaalde kenmerken van een politicus (meerderheid vs. oppositie, politiek links vs. rechts, etc.) of een protest (opkomst, disruptie, etc.) die een welbepaalde reactie uitlokken of de waarschijnlijkheid op een bepaalde reactie beïnvloeden? Wij zochten het uit!

Om een antwoord te formuleren op deze vragen bestudeerden we 8.211 Facebook posts en tweets waarin 225 Vlaamse politici—allen actief in het Vlaams of federaal parlement of als partijvoorzitter of minister—communiceerden over straatprotest in Brussel dat plaatsvond tussen Juli 2017 en Juni 2019. Allerhande posts waarin politici bijvoorbeeld reageerden op de wekelijkse betogingen van klimaatspijbelars, vakbondsacties tegen de pensioenhervorming van de regering Michel en protestacties van het asielbeleid passeerden de revue. Het merendeel van de protesten kwam uit politiek linkse hoek al reageerden politici ook op protesten van Catalanen die demonstreerden voor onafhankelijkheid en werd er op sociale media tevens gehoor gegeven aan acties tegen het zogenaamde Marrakesh-pact. Om te analyseren hoe politici net communiceren over protest werden

tal van retorische strategieën van politici onder de loep genomen waaronder het zichzelf profileren of “adverteren”, het in de verf zetten van diens politieke acties of het expliciet innemen van een politiek standpunt. Meer details over de methodiek van deze studie en de verschillende retorische strategieën vindt u terug in de desbetreffende publicatie.

Hoe reageren politici op protest?

Cijfers tonen aan dat Vlaamse politici zowel op Facebook als Twitter voornamelijk expliciet hun mening delen over protest. In bijna 67% van alle posts nemen politici een duidelijk standpunt in. Andere retorische strategieën—waaronder (1) het met de vinger wijzen naar andere politici voor nemen van geen of foute politieke beslissingen, (2) het in de verf zetten van diens politieke acties, (3) het zichzelf politiek “adverteren” of (4) het neerhalen van de betogers—komen minder aan bod. De respons van politici op sociale media is bovendien overwegend positief ten aanzien van de betogers. In zo’n 47% van de Facebook posts en tweets waarin politici hun mening geven over protest nemen politici een steunende, positieve houding aan ten aanzien van het betogerspubliek; 20% van de reacties zijn eerder negatief. Ter illustratie vindt u hieronder enkele voorbeelden van Facebook posts en tweets waar politici op verschillende manieren reageren op protest.

Peter Mertens
@peter_mertens

Onder de indruk van scholieren-mobilisatie voor klimaat (ik zie het hier thuis). Fier op jonge generatie die in actie komt voor toekomst van onze planeet. 👍👍 Thumbs Up for @YouthForClimate. Ik steun hen in elk geval van harte bit.ly/2Rgjf7Q ❤️

Gepost op 09/01/2019; retorische strategie: Positive position taking.

Joris Vandenbroucke
@JorisVDBroucke

“Het is een hype”. @cdenv- lijsttrekker Pieter De Crem over #YouthForClimate. Een meer denigrerend antwoord is nauwelijks denkbaar.

Gepost op 26/01/2019; retorische strategie: Blame politician.

Alexander De Croo 🇧🇪 🇪🇺 🇳🇱
@alexanderdecroo

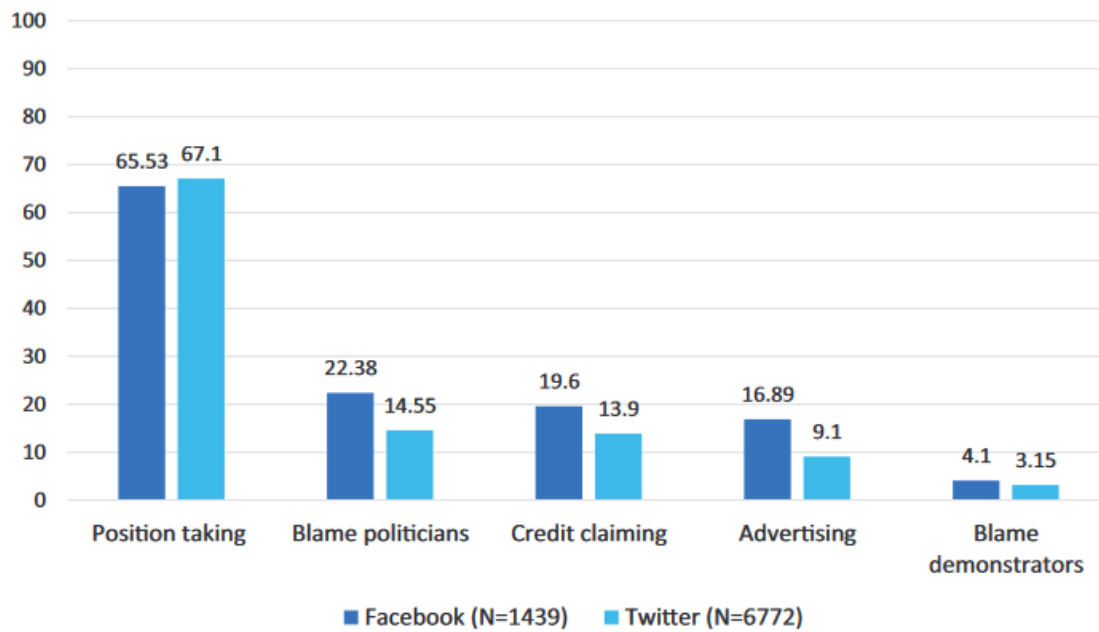
Socialistische vakbond toonde vandaag haar asociale kant. Geen enkel begrip voor #staking die mensen vandaag letterlijk in de kou zette

Gepost op 27/02/2018; retorische strategie: Blame protesters.

Figuur 1 geeft het gebruik weer van de verschillende retorische strategieën en duidt op de verschillen tussen Facebook posts en tweets. Opvallend is dat politici op Facebook significant meer het gedrag van politici en betogers afkeuren. Gezien het feit dat hevig politiek debat meestal plaatsvindt op Twitter, is dit een opmerkelijk resultaat. Verder adverteren politici zichzelf meer op Facebook en lopen politici meer te koop met de acties die zij ondernemen of plannen te ondernemen om aan de eisen van de betogers tegemoet te komen. Op Twitter delen betogers meer hun mening over een

betoging. Kortom, hoe politici online reageren op protest is afhankelijk van het sociale media platform. Bovenstaande resultaten behoeven wel een kritische noot: niet elk protest komt op de radar van politici. De meeste politici reageren immers pas op protest wanneer deze wordt gecoverd in de media. Daarnaast bieden deze resultaten geen uitsluitel over welke protesten politici bewust niet online communiceren.

Figuur 1. Gebruik van retorische strategieën door politici in Facebook posts en tweets over protest.

Welke factoren beïnvloeden hoe politici reageren op protest op sociale media?

In het tweede deel van het onderzoek gingen we statistisch na welke politici- en protestkenmerken een invloed hebben op hoe politici reageren op protest. Wie zegt wat? En welk protestkenmerk triggert welke politieke respons op sociale media? Met betrekking tot de politiekkenmerken, verwachtten we dat politici uit de oppositie protest gebruiken als kapstok om het gedrag van andere politici (uit meerderheidspartijen) af te keuren. Onze resultaten bevestigen deze hypothese. Politici uit politiek rechtse hoek nemen daarentegen een meer afkeurende houding aan ten aanzien van betogers in hun online protestcommunicatie in vergelijking met andere politici. Dit resultaat is niet geheel verrassend: de protesten in de dataset waren overwegend politiek links van aard. Verder verwachtten we dat politici met uitvoerende macht meer gebruik zouden maken van protest om zichzelf te “adverteren” of om hun politieke daden met betrekking tot de eisen van de betogers extra in de verf te zetten op sociale media. Ook deze hypothesen werden bevestigd. En, opvallend: politici uit partijen die zich affiliëren met een bepaald protestthema zijn meer geneigd hun mening te geven over het protest of het protestthema op sociale media dan anderen. Zo delen politici uit een groene partij bijvoorbeeld sneller hun standpunt over de klimaatpijpbelaars en zijn politici uit een socialistische partij sneller geneigd positie in te nemen op sociale media wanneer vakbonden door de straten van Brussel trekken voor betere pensioenen.

Wat met de protestkenmerken? Hoewel hoofdzakelijk het profiel van een politicus beïnvloedt op welke manier een politicus reageert op protest, tonen onze resultaten aan dat grote betogingen (met meer dan 5.000 deelnemers) politici aansporen kleur te bekennen en een duidelijk standpunt in te

nemen. Disruptieve betogingen rond sterk gepolitiseerde thema's (bv. klimaat, werk, migratie) zorgen dan weer voor een negatieve, afkeurende respons ten aanzien van de betogers of het protest. Kortom, hoewel er een dynamiek zichtbaar is tussen protest en politicus lijken de protestreacties van politici veelal strategisch waarbij betogingen deel uitmaken van het electorale spel tussen politici.

Besluit

- Niet alleen betogers, maar ook politici hebben er belang bij te reageren op protest op sociale media. Hoe een politicus reageert op protest kan immers diens kansen verhogen op electoraal succes—hetzij door de betogers te steunen, hetzij door diens politieke vijand te bekritisieren.
- Politici nemen vooral een duidelijke positie in wanneer zij reageren op protest. In 67% van de Facebook posts en tweets van politici aangaande protest is een eenduidige mening over het protest aanwezig. De andere retorische strategieën komen daarentegen minder aan bod.
- De houding van politici aangaande protest is bovendien overwegend positief op sociale media (47% positief versus 20% negatief).
- Hoe politici reageren op protest varieert tussen sociale media platformen onderling. Op Facebook profileren of “adverteren” politici zich meer, zetten ze meer hun eigen politieke daden in de kijker of keuren ze het gedrag van andere politici of betogers meer af dan op Twitter. Op Twitter zijn politici meer geneigd om een positie in te nemen.
- Zowel het profiel van de politicus als de aard van het protest beïnvloeden hoe een politicus reageert op protest op Facebook of Twitter—al spelen hoofdzakelijk de kenmerken van de politicus een rol.
- Wat de politicikentekenen betreft, spreken politici uit oppositiepartijen zich meer uit over de foute beslissingen of het gebrek aan actie van andere politici in hun protestcommunicatie, zijn rechtse politici meer geneigd om het gedrag van de betogers af te keuren en gebruiken politici met uitvoerende macht protest meer om diens daden of zichzelf in de kijker te plaatsen. Verder, hoe belangrijker het thema van een protest voor een partij, hoe groter de kans dat een politicus een duidelijke positie inneemt over het protest op sociale media.
- Wat de protestkenmerken betreft, dwingen grote protestacties politici om kleur te bekennen en kunnen disruptieve betogingen en hevig gepolitiseerde protesten negatieve op weinig politieke steun rekenen.
- Kortom, er is duidelijk een onderlinge dynamiek zichtbaar tussen protest en politicus, waarbij protestreacties van politici veelal lijken op een strategisch spel met als doel electoraal succes.
- Enkele kritische kanttekeningen om rekening mee te houden: dit onderzoek geeft geen inkijk in welke protesten bewust worden genegeerd door politici op sociale media. Verder onderzoek zou zich kunnen toeleggen op de non-respons van politici als communicatiestrategie. Met betrekking tot de generaliseerbaarheid van onze resultaten zou verder onderzoek de protestrespons van politici kunnen vergelijken tussen verschillende landen of zich kunnen focussen op meer politiek rechts georiënteerde acties.
- Niettemin biedt dit onderzoek een meerwaarde in de communicatie van politici op sociale media én biedt zij een unieke inkijk in hoe politici online reageren op protest.